

національних бібліографій, а у 42 (23,5%) – відсутнє законодавство про обов'язковий примірник, яке є необхідною передумовою ефективного національного бібліографічного обліку. Особлива увага проекту Белл/Ленгболл зосереджувалася на визначенні статусу національних бібліографій, поширеній практиці щодо формату їхнього представлення та оперативності виходу в світ, формальних аспектів бібліографічного опису та розміщення бібліографічних записів, використання національних та міжнародних стандартів тощо. Робочою групою було здійснено фундаментальне дослідження сучасного стану національних бібліографій, їхньої відповідності рекомендаціям Копенгагенської конференції та розроблено шляхи удосконалення національного бібліографічного обліку.

Пріоритетним напрямом роботи бібліографічної секції є сприяння відображенню електронних ресурсів у національних бібліографіях [10]. У рамках цього завдання протягом 1998-2002 рр. було здійснено кілька ефективних заходів.

Під час 65-ї сесії Ради та Генеральної конференції ІФЛА 1999 року (м. Бангкок, Таїланд) відбувся професійний робочий семінар "Електронні публікації та національні бібліографії". Той факт, що на ньому були присутні майже 150 членів різних структурних підрозділів ІФЛА, промовисто свідчить про актуальність проблем, висвітлених у доповідях членів Бібліографічної секції. Основним доповідачем на семінарі був співробітник Бібліотеки Конгресу США Джон Байрум, який на той час виконував обов'язки секретаря секції. Він представив результати огляду національних бібліографій, здійсненого у травні-червні 1998 року, на предмет охоплення ними електронних видань: із 60 опитаних представників національних бібліографічних служб 39 відзначили, що забезпечують поточний облік, як мінімум, одного типу електронних видань, 35 – двох та більше. Серед типів документів, що отримали найбільше розповсюдження, переважають матеріали на дискетах та лазерних дисках [5]. Головна увага на семінарі приділялася ресурсам Інтернету, необхідність обліку яких, як невід'ємної частини національної культурної спадщини, сьогодні визнається спеціалістами однозначно. Проте невирішеними залишаються питання видової класифікації електронних документів, критеріїв їхнього відбору до національних бібліографій, структури бібліографічних даних щодо цих документів, стандартів, які застосовуються при їхньому обліку.

Разом із дослідженням Белл/Ленгболл важливе значення має проект "Зміни у національних бібліографіях,

1996-2001", здійснений протягом 2000-2001 рр. (керівник – Уні Кнутсен, Норвегія). Предметом цього проекту стала типологія документів, які охоплюються національними бібліографіями. Звіт про результати роботи прозвучав на секційному семінарі "Що робить хорошу національну бібліографію ще кращою: сучасний стан та перспективи" 67-ї Ради та Генеральної конференції ІФЛА 2001 року. Зокрема, було відзначено, що у зв'язку з тим, що більшість національних бібліографічних служб за останні п'ять років значно розширили сферу охоплення національних бібліографій за рахунок обліку електронних документів, виникає низка нових проблем, пов'язаних із відповідністю національних законодавств про обов'язковий примірник сучасним вимогам, відсутністю науково обґрунтованих загальноприйнятих класифікацій ресурсів Інтернету, критеріїв відбору цих ресурсів до національних бібліографій тощо. З огляду на важливість окреслених проблем, ІФЛА фінансуватиме діяльність робочої групи Бібліографічної секції, яка розробить рекомендації для національних бібліографічних служб щодо відбору ресурсів Інтернету до національних бібліографій [7].

У дослідженнях Белл/Ленгболл та Кнутсен представлено інформацію про формати сучасних національних бібліографій. Зокрема зазначено, що сьогодні друковані бібліографічні покажчики складають 75% від загальної кількості видань і все ще залишаються найрозповсюдженішими. Якщо порівняти ці дані з результатами огляду Р. Холлі, в якому сказано, що друковані бібліографії мають 90,3% країн, можна відзначити тенденцію до швидкого збільшення чисельності національних бібліографій, виданих у нетрадиційних форматах (у багатьох країнах вони подаються навіть у декількох): 40,4% національних бібліографічних служб представляють своїх бібліографії в Інтернеті, 36,5% – на CD-ROM [9]. Проте, в якому б форматі не видавалася національна бібліографія, вона, перш за все, повинна бути орієнтована на кінцевого користувача, тобто відповідати критеріям швидкого доступу та зручності використання. Крім того, обраний формат національної бібліографії має забезпечувати можливість архівування та збереження інформації.

Середньострокова програма передбачає підтримку видання бібліографій в електронній формі. Над виконанням цього завдання працює робоча група у складі членів ПК секції Еви Теденмір (Швеція), Алана Данскіна (Велика Британія), Біччера Вігінса (США). Отримання результатів діяльності цієї групи передбачається у 2003 році.

• ПЕРЛИНКИ ЗВІДУСІЛЬ • ПЕРЛИНКИ ЗВІДУСІЛЬ •

Музей книги та історії бібліотеки

Ю. Петрухно

Вже декілька років при бібліотеці Харківського державного автомобільного технічного університету (ХДАДТУ) діє музей книги та історії цього закладу, ідея створення якого належала директору бібліотеки Ліні Іванівні П'ятак. Музей заснований на наявному фонді рідкісних видань бібліотеки та подальших подарунках – від дочки колишнього ректора університету О. Бурулі

(передано його праці та книги з особистої колекції), від Л. П'ятак (збірка власних віршів та раритетні видання 1884-1892 рр.), від професора В. Золотарьова (свої книги), співробітників бібліотеки і викладачів (букіністичні книги). Загальний фонд музею налічує понад 5 тис. прим. документів, у т.ч. особисті книжкові колекції (8), фотоархів (276 од.), інші експонати (180 од.). Особливо цінними є видання з історії, мистецтва, науки і промисловості XIX ст.; за спеціальностями кафедр автомобілів, мостів, будівництва шляхів, шляхо-будівельних матеріалів; давні енциклопедичні словники; мініатюрні видання, у т.ч. збірник бібліотечних екслібрисів, а також

меморіальні книги з особистих бібліотек видатних вчених вузу.

Історію бібліотеки віддзеркалюють спеціально оформлені альбоми "Книга пошани", фотоархів, архів особистих справ співробітників, грамот і подяк на адресу бібліотеки.

Музей робить вагомий внесок в освітньо-виховну діяльність вузу. Завдяки систематичній організації виставок, зустрічей студентів із цікавими людьми відвідувачі мають змогу розширити свій світогляд, зануритись у чарівний світ мистецтва, цікавих захоплень, одержати знання з історії книги і розвитку бібліотеки.

Інше важливе програмне завдання полягає у "сприянні співробітництву з видавництвами при створенні бібліографічної інформації" [10]. У цьому напрямі секція активно працювала і в рамках попередньої Середньострокової програми 1992-1997 рр. Так, Р. Бурн провів масштабне дослідження "Національні бібліографічні служби та книжкова торгівля", яке базувалося на анкетуванні 135 національних бібліографічних служб світу і стосувалося проблем CIP, ISBN, ISSN, показників book-in-print, обов'язкового примірника та ін. Було виявлено, що співробітництво між національними бібліографічними службами та видавництвами скоріше виняток, ніж правило. Тому визнано доцільним підготувати рекомендації для тих країн, де діалог з видавництвами ще не встановлено [2].

В 2000 році сформовано робочу групу у складі Еви Муртомаа (Фінляндія), Франсуаз Бурдон, Пілар Домінгес Санчес (Іспанія), Кірстен Ванею, що залучає видавців до співробітництва з національними бібліографічними службами шляхом надання метаданих про електронні документи, які вони створюють, та вивчення форм найефективнішого використання цих даних при складанні національних бібліографій.

Протягом багатьох років традиційно важливим для Бібліографічної секції залишається коло питань, пов'язаних із підвищенням рівня викладання бібліографічних дисциплін у бібліотечних та інформаційних школах [10]. У 2000 році спільно з Секцією освіти та підготовки кадрів у рамках 66-ї Генеральної конференції було проведено семінар на тему: "Викладання бібліографії сьогодні в початковій та безперервній освіті бібліотекарів". Представлені на ньому доповіді присвячувалися аналізу впливу сучасних тенденцій розвитку бібліографії на зміст, форми і методи навчання; обміну досвідом викладання бібліографічних дисциплін у провідних бібліотечних школах світу; визначенню основних вимог до навчальних програм та рівня компетентності сучасного спеціаліста тощо.

В основі ефективної діяльності секції лежить принцип довгострокового планування. Вже сьогодні відомі терміни та місця проведення майбутніх зустрічей. ПК займається розробкою програм відкритих сесій та професійних семінарів секції, визначенням їхньої тематики. Так, відкриту сесію секції Генеральної конференції ІФЛА 2002 року у м. Глазго (Велика Британія) присвячено розгляду питань розробки шляхів співробітництва між видавцями та національними бібліографічними службами, а професійний робочий семінар – проблемам відображення електронних ресурсів у національних законодавствах про обов'язковий примірник та розробці критеріїв відбору цих ресурсів до національних бібліографій. Визначено теми, яким планується присвятити роботу секції під час сесії Ради та Генеральної конференції 2003 року у м. Берліні (Німеччина). До них належать питання співробітництва бібліографічних служб та архівів, видання бібліографій в електронному форматі і т. ін.

Аналіз матеріалів та рішень Бібліографічної секції дозволяє позитивно оцінити результати її роботи в рамках реалізації Середньострокової програми 1998-2002 рр. В активі секції – здійснені дослідницькі проекти, проведені семінари, зустрічі, встановлення міцних зв'язків із спеціалістами різних країн – тобто все те, що дає можливість говорити про налагоджену систему роботи та міжнародний авторитет. Проблематика досліджень є

актуальною і зумовлена світовими тенденціями в галузі бібліографії. Виступи на засіданнях секції експертів з різних країн свідчать про широту обговорюваних проблем. Пріоритетними напрямками роботи секції є розробка найважливіших питань теорії бібліографії, вивчення досвіду роботи національних бібліографічних служб, поширення позитивних результатів та стимулювання їхнього впровадження в бібліографічну практику різних країн.

Все це свідчить про високий професійний рівень організації діяльності Бібліографічної секції, стійку тенденцію до вироблення єдиних принципів створення національної бібліографії, дотримання яких сприятиме входженню країн з різним економічним розвитком у світовий інформаційний простір.

Література

1. Bourdon F. Section on Bibliography: Annual Report, 1997-1998 / 64th IFLA General Conference, Aug. 16-21, 1998, Amsterdam, Netherlands. Electronic resource. – Way of access: URL: The title from the screen.
2. Bourne R. National Bibliographic Agencies and the Book Trade // International Cataloguing and Bibliographic Control. – 1997. – Vol. 26 (1). – January/March. – P. 12-14.
3. Bourne R. IFLA Section on Bibliography: Annual Report, 1994-1995 / 61st IFLA Council and General Conference, Aug. 20-25, 1995, Istanbul, Turkey. Electronic resource. – Way of access: URL: The title from the screen.
4. Bourne R. IFLA Section on Bibliography: Report of the Section, 1993-1994 / 60th IFLA General Conference, Aug. 21-27, 1994, Havana, Cuba. Electronic resource. – Way of access: URL: The title from the screen.
5. Byrum J. D. Inclusion of Information Covering Electronic Resources in National Bibliographies: Results of Survey Conducted May – June 1998 / 65th IFLA Council and General Conference, Aug. 20-28, 1999, Bangkok, Thailand. Electronic resource. – Way of access: URL: The title from the screen.
6. Byrum J. D. Section on Bibliography: Review of activities, 2000-2001 / 67th IFLA Council and General Conference, Aug. 16-25, 2001, Boston, USA. Electronic resource. – Way of access: URL: The title from the screen.
7. Draft Minutes of Standing Committee Meetings, Aug. 2001 / 67th IFLA Council and General Conference, Aug. 16-25, 2001, Boston, USA. Electronic resource. – Way of access: URL: The title from the screen.
8. Minutes and Summary of Meetings of the Standing Committee of Section on Bibliography, August 12 & 18, 2000 / 66th IFLA General Conference, Aug. 11-19, 2000, Jerusalem, Israel. Electronic resource. – Way of access: URL: The title from the screen.
9. Knutsen U. Simultaneous Interpretation – Changes in the National Bibliographies, 1996 – 2001 / 67th IFLA Council and General Conference, Aug. 16-25, 2001, Boston, USA. Electronic resource. – Way of access: URL: The title from the screen.
10. Section on Bibliography Medium Term Programme, 1998 – 2001. Electronic resource. – Way of access: URL: The title from the screen.
11. The final recommendations of the International Conference on National Bibliographic Services / International Conference on National Bibliographic Services, Nov. 25-27, 1998, Copenhagen, Denmark. Electronic resource. – Way of access: URL: The title from the screen.